

Asia: VN/23332/2026

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi datakeskusrekisteristä

Lausunnonantajan lausunto

Soveltamisala: 0,5 megawatin raja-arvo ja turvallisuuspoikkeus (1 §)

-

Ilmoitusvelvollisuuden ajankohta (5 §)

-

Ilmoituksen yhteydessä toimitettavat tiedot sekä tietojen toimittamisesta poikkeaminen (6 §)

-

Muutoksista ilmoittaminen ja muutosilmoitusten ajankohta (7 §)

-

Huoltovarmuuskeskuksen tiedonsaantioikeus, tietojenantovelvollisuus ja tietojen luovuttaminen (10, 11 ja 12 §)

-

Voimaantulon ajankohta sekä siirtymäaika rakentamisvaiheessa ja toiminnassa olevien datakeskusten osalta (15 §)

-

Huoltovarmuuskeskuksen tehtävä ja sen resursointi

-

Muut esitystä koskevat huomiot

Elinvoimakeskusten yhteinen lausunto

Yleiset huomiot

Elinvoimakeskukset pitävät datakeskusrekisterin perustamista lähtökohtaisesti kannatettavana. Datakeskukset muodostavat merkittävän osan Suomessa käynnissä olevista ja suunnitteilla olevista investoinneista. Niiden vaikutukset ulottuvat aluekehitykseen, energia- ja verkkoinfrastruktuuriin, yritystoimintaan, osaamis- ja työvoimatarpeisiin sekä kuntien maankäytön suunnitteluun. Rekisterin tavoite muodostaa nykyistä kattavampi tilannekuva datakeskusinvestoinneista, niiden sähkönkäytöstä, verkkovaikutuksista ja toteutumisesta on perusteltu.

Rekisterin tietosisällön ja käyttöoikeuksien tulee palvella sekä kansallisia huoltovarmuus- ja turvallisuustarpeita että alueellista elinvoima-, investointi- ja ennakointityötä vaarantamatta kriittisen infrastruktuurin suojaa tai yritysten liikesalaisuuksia.

Julkisen tiedon ja viranomaistiedon eriyttäminen

Elinvoimakeskukset pitävät välttämättömänä, että rekisterin tiedot jaetaan selkeästi:

1. julkisesti saataviin tietoihin sekä
2. salassa pidettäviin tai muutoin käyttöoikeuksin rajattuihin viranomaistietoihin.

Datakeskuksiin liittyy huomattavia turvallisuus-, huoltovarmuus- ja kilpailullisia näkökohtia. Tarkat tiedot esimerkiksi sähköliittynnöistä, kapasiteetista, turvallisuusjärjestelyistä, teknisestä infrastruktuurista ja toteutusaikatauluista eivät lähtökohtaisesti sovellu julkiseen käyttöön. Julkisin voidaan sen sijaan tarjota turvallisuuden ja liikesalaisuuksien kannalta riittävän yleistasoisia tietoja, jotka tukevat investointien kokonaiskuva.

Toimivaltaisilla viranomaisilla tulee kuitenkin olla pääsy myös salassa pidettäviin tai käyttöoikeuksin rajattuihin tietoihin silloin, kun tiedot ovat välttämättömiä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Tiedonsaantioikeuksien tulee olla tehtäväperusteisia, rajattuja ja tietoturvalisestit toteutettuja.

Elinvoimakeskukset esittävät, että lakiin sisällytetään mahdollisimman selkeät säännökset:

- rekisterin julkisista tietoelementeistä,
- salassa pidettävistä tiedoista,

- viranomaisten tiedonsaantioikeuksista sekä
- tietojen käyttötarkoituksista.

Tämä parantaisi sekä rekisterin oikeusvarmuutta että toimijoiden luottamusta järjestelmään.

Elinvoimakeskusten tiedonsaantioikeus

Elinvoimakeskukset tarvitsevat rekisteritietoja aluekehitykseen, investointien ennakointiin, yrityspalveluihin sekä kasvun ja investointien edistämiseen liittyvissä lakisääteisissä tehtävissään. Tiedot tukevat myös alueellista tilannekuvatuotantoa sekä yritys- ja toimialakehityksen seuranta.

Keskeisiä tehtäviä ovat:

- alueellisen elinvoiman ja investointien edistäminen,
- yrityspalvelut ja Team Finland -toiminta,
- osaamis-, työvoima- ja toimialaennakointi sekä
- alueellinen tilannekuva ja investointien vaikutusten seuranta.

Datakeskusinvestoinnit voivat olla miljardiluokan hankkeita, joilla on huomattavia vaikutuksia energiainfrastruktuuriin, työvoima- ja osaamistarpeisiin, alihankintaverkostoihin, maankäyttöön ja kuntien kehittämiseen. Vaikutusten ennakoiminen edellyttää ajantasaista tietoa sekä suunnitteilla olevista että toteutuvista hankkeista. Elinvoimakeskuksille tulee siksi säätää oikeus saada rekisteristä sellaiset viranomaiskäyttöön tarkoitetut tiedot, jotka ovat välttämättömiä niiden lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi.

Rekisterin tietosisältöön tulee sisällyttää yhdenmukainen ja ajantasainen tieto hankkeen vaiheesta ja toteutumisstatuksesta siten, että suunnittelu- ja valmisteluvaiheessa olevat hankkeet voidaan erottaa investointipäätöksen saaneista, rakenteilla olevista ja käyttöön otetuista hankkeista sekä keskeytyneistä tai toteutumatta jääneistä hankkeista.

Tietojen luovuttamisen tulee olla velvoittavaa eikä perustua yksinomaan tapauskohtaiseen harkintaan. Asianomaista toimialuetta koskevat tiedot tulee toimittaa elinvoimakeskukselle säännöllisesti päivittyvänä tietona sekä tarvittaessa perustellusta pyynnöstä.

Tietojen hyödyntäminen alueellisessa viranomaisyhteistyössä

Rekisteritietoja tulee voida hyödyntää hallitusti alueellisessa viranomaisyhteistyössä silloin, kun tietojen käyttö on tarpeen laissa säädetyn julkisen tehtävän hoitamiseksi. Tietojen luovutuksen tulee perustua laissa määriteltyyn käyttötarkoitukseen, tarpeellisuus- ja välttämättömyysarvioon sekä tietoturvalliseen menettelyyn.

Tällaisia toimijoita voivat olla esimerkiksi:

- maakuntien liitot, kunnat ja kaupungit,
- energia- ja verkkoviranomaiset,
- työvoima- ja pelastusviranomaiset sekä
- muut investointien valmisteluun tai vaikutusten arviointiin osallistuvat viranomaiset.

Muut esitystä koskevat huomiot

Pelastustoimi ja turvallisuusvaikutukset

Alueelliset pelastusviranomaiset tulee mainita esityksen perusteluissa nimenomaisesti rekisterin tilannekuvan hyödyntäjinä. Datakeskukset ovat yhteiskunnan toiminnan, huoltovarmuuden ja digitaalisen infrastruktuurin kannalta kriittisiä kohteita, joiden turvallisuus- ja varautumisvaikutukset kuuluvat myös pelastustoimen riskienhallintaan.

Pelastusviranomaisten tulee saada riittävän varhaisessa vaiheessa tiedot suunnitteilla olevista ja toiminnassa olevista datakeskuksista, jotta ne voivat arvioida vaikutuksia alueelliseen riskikuvaan, toimintavalmiuteen, palvelutasoon, osaamiseen ja resurssitarpeisiin.

Tietotarpeet voivat koskea muun muassa sähkönjakelua, varavoima- ja akkujärjestelmiä, jäähdytysjärjestelmiä, vaarallisia aineita sekä kohteen saavutettavuutta. Jatkovalmistelussa tulee selvittää pelastusviranomaisten erityiset tietotarpeet ja ottaa ne huomioon rekisterin tietosisällössä.

Kemikaalitiedot ja pohjavesiriskien ennakointi

Datakeskusrekisterin tulee sisältää viranomaiskäyttöön soveltuvat tiedot datakeskuksissa varastoitavista polttoaineista ja muista merkittävistä kemikaaleista sekä kohteen sijoittumisesta pohjavesialueelle tai sen läheisyyteen. Tiedot tukevat ennakointia, varautumista ja viranomaisyhteistyötä. Rekisteri ei kuitenkaan korvaa hankekohtaisia ympäristövaikutusten arviointi- tai lupamenettelyjä.

Yhteenveto

Elinvoimakeskukset kannattavat datakeskusrekisterin perustamista ja pitävät rekisterin tuottamaa kansallista tilannekuvaa tarpeellisena.

Elinvoimakeskukset esittävät kuitenkin, että jatkovalmistelussa:

1. julkisten, salassa pidettävien ja muutoin käyttöoikeuksin rajattujen tietojen rajanveto sekä tietojen käyttötarkoitukset määritellään laissa selkeästi,
2. elinvoimakeskuksille turvataan niiden lakisääteisten investointi-, ennakointi-, yrityspalvelu- ja aluekehittämistehtävien edellyttämä tiedonsaantioikeus,
3. rekisteri tukee alueellista investointien seuranta- ja vaikutusten arviointia ja ennakointia,
4. tietojen hallittu hyödyntäminen viranomaisten välisessä yhteistyössä mahdollistetaan tietoturva-, huoltovarmuus- ja salassapitovaatimukset huomioon ottaen sekä
5. pelastusviranomaisten erityiset tietotarpeet sekä kemikaali- ja pohjavesiriskien ennakointiin tarvittavat tiedot otetaan huomioon rekisterin tietosisällössä.

Datakeskusinvestointien voimakas kasvu tekee luotettavasta ja ajantasaisesta tilannekuvasta entistä tärkeämmän sekä kansallisen että alueellisen päätöksenteon tueksi.

Jouppila Vesa

Kaakkois-Suomen elinvoimakeskus - Elinvoimakeskusten/Elinkeinot ja osaaminen -osastojen yhteinen lausunto.